

Čimbenici utjecaja na sudjelovanje mladih na europskim parlamentarnim izborima

Erak, Lucijana

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:152585>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-17**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Preddiplomski studij politologije

ZAVRŠNI RAD

**Čimbenici utjecaja na sudjelovanje mladih na europskim
parlamentarnim izborima**

LUCIJANA ERAK

Zagreb, 2024

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Preddiplomski studij politologije

**Čimbenici utjecaja na sudjelovanje mladih na europskim
parlamentarnim izborima**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Igor Vidačak

Studentica: Lucijana Erak

Zagreb, 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
3. EU STRATEGIJA ZA MLADE I POLITIČKA PARTICIPACIJA MLADIH	5
3.1. EU Youth Strategy 2019-2027	6
3.2. Europski parlamentarni izbori: 2019. i 2024. godina	9
4. ZAKLJUČAK	13
SAŽETAK	15
LITERATURA	17

1. UVOD

S različitim stupnjevima uspjeha, sudjelovanje mladih u političkim procesima već dugo je među prioritetima za demokracije diljem svijeta. Na razini Europske unije, razvijeni su strateški dokumenti i programi koji podupiru veće sudjelovanja mladih ljudi u političkim procesima te na izborima za Europski parlament. Usvajanjem Strategije EU za mlade 2019. – 2027., fokus je stavljen na osnaživanje mladih da se uključe u demokratski život, razvoj osjećaja europskog identiteta kroz programe povezivanja i mobilnosti te uključivanje u programe vezane uz rad i obrazovanje.

Poticanje aktivnog građanstva jedan je od ključnih elemenata ove strategije. Europska unija uložila je u brojne projekte i programe, uključujući Jamstvo za mlade, Europski korpus solidarnosti i Erasmus+, čiji je cilj svima omogućiti mladim ljudima u Europi pristup poslu, građansku uključenost i mogućnosti osobnog rasta. Ove inicijative mladima daju potrebna iskustva i vještine, ali im daju i osjećaj dužnosti i pripadnosti europskom projektu. Povijesni podaci o uključivanju mladih u europske izbore daju kompleksnu sliku. U usporedbi sa starijim dobnim skupinama, mlađa demografija povijesno je imala niže stope odaziva. Brojna istraživanja i ankete, uključujući one Eurobarometra i Europskog parlamenta, pokazuju da se mladi ljudi često osjećaju obespravljeno u političkim procesima i sumnjaju u značaj svojih glasova. Neki od čimbenika koji uzrokuju ovu neangažiranost su uvjerenje da europski problemi nisu relevantni za njihov svakodnevni život, odsutnost političkog diskursa usmjerenog na mlade te neadekvatno političko obrazovanje.

Nedavno su se ipak pojavili pozitivni pomaci. Sudjelovanje mladih na izborima za Europski parlament 2019. značajno se povećalo. S fokusom na provedbu ciljeva politike Europske unije za mlade, trendove u biračkom ponašanju mladih i konkretan primjer izbora 2019., ovaj rad pokušava istražiti čimbenike koji utječu na sudjelovanje mladih na izborima za Europski parlament. Analiza u ovom radu pokazuje da se taj porast može pripisati brojnim čimbenicima, kao što su rastuća uloga koju društveni mediji igraju u političkoj mobilizaciji, povećana istaknutost pitanja koja su važna za mlade, poput digitalnih prava i klimatskih promjena, te namjerne kampanje koje su političke stranke i organizacije civilnog društva pokrenule kako bi privukle mlađe glasače. Nakon analize tih ključnih čimbenika, rad završava razmatranjem trendova sudjelovanja mladih na europskim izborima 2024. godine, te navođenjem niza prijedloga za povećanje uključenosti mladih.

2. RAZNOLIKOST I GLAS

Životi mladih ljudi značajno su se promijenili u posljednjih nekoliko desetljeća. Prijelazi iz mladosti u odraslu dob postali su odgođeni i postupni (Arnett 2004; Flanagan et al. 2009). Mladi Europljani dulje se obrazuju, kasnije se zapošljavaju s punim radnim vremenom, stupaju u brak i imaju djecu u starijoj dobi nego što je to bio slučaj kasnih 1980-ih (Europska komisija 2009.). Tijekom tih prijelaza mladi ljudi potencijalno imaju više mogućnosti, ali se također suočavaju s većim rizicima od prethodnih generacija (Beck 1992; Furlong i Cartmel 2007). Strukturne promjene na tržištu rada značile su da više nema stvarnih izgleda za doživotni posao (Bennett 1998), dok je slom tradicionalnih društvenih običaja doveo do identiteta koji su oblikovani fluidnim kategorijama klase, zajednice, etničke pripadnosti i kulture (Bauman, 2000). Mladi se moraju stalno iznova ekonomski i društveno izmišljati – od svojih životopisa do svojih Facebook profila – unutar umreženog društva (Castells 2012). Posljedice za političko sudjelovanje su duboke:

Složenost, nesigurnost i rizik od marginalizacije povezani s tranzicijama mladih ljudi dovode do dugotrajne preokupacije njihovim osobnim razvojem i karijerom, a ne javnim poslovima” (Spannring et al. 2008: 42).

Individualizacija vrijednosti i životnih stilova koja se dogodila tijekom proteklih nekoliko desetljeća dovela je do personalizacije politike i pojave 'lifestyle politike' (Giddens 1991; Inglehart i Welzel 2005). Političke aktivnosti mladih Europljana puno su manje definirane starim industrijskim rasejepima (na primjer, radnici koji glasuju za radničke stranke) nego njihovim vlastitim iskustvima i percepcijama demokracije (Marsh et al. 2007; Dalton 2009) kod kuće, u školi ili na sveučilištu, u slobodno vrijeme ili na poslu (Furlong i Cartmel 2007). Kada se građani angažiraju, oni sve više sudjeluju u osobno značajnim ciljevima vođeni vlastitim životnim stilom i promjenjivim društvenim mrežama (Giddens 1991; Norris 2002; Bennett 2007). Rast politike životnog stila temeljene na problemima podupro je prijelaz s politike na politiku, pri čemu su građani, političari i vladini dužnosnici zajedno prebacili „naglasak s demokracije [i demokratskog sudjelovanja] na dobro upravljanje” (Bang i Esmark 2009: 18). S jedne strane, to se može smatrati pozitivnim razvojem, povećavajući prilike za interakciju građana s kreatorima politike kroz 'demokraciju malog razmjera' (Goul-Anderson i Roßteutscher 2007). S druge strane, naglasak na

rezultatima (legitimitet rezultata) pomogao je potaknuti porast menadžerizma u politici. Chadwick i May (2003.) pokazuju, na primjer, kako se e-demokracija transformirala iz percipiranja (od strane političara) kao alata demokratskog sudjelovanja u promatranje kao instrument za učinkovitu vladu (pružanje jeftinih i praktičnih online usluga). Za mlade je takav razvoj problematičan, jer „menadžerski pristup koji dijeli većina političara ne nudi mladim ljudima ideale i vrijednosti s kojima bi se identificirali” (Spanning et al. 2008: 73).

Reprezentativni kapacitet mainstream političara i tradicionalnih političkih institucija značajno je oslabio u posljednjim desetljećima (Schmidt 2004; Mair 2007). Sve je vjerojatnije da će mladi biti 'kritični građani' koji podržavaju demokratske ideale, ali su kritični prema političkom sustavu (Norris 1999). Sama raznolikost Generacije Y, u smislu identiteta, vrijednosti i interesa, otežala je mladima da se izraze kroz izbornu politiku (još uvijek uglavnom strukturiranu od stranaka koje obuhvaćaju sve što odražava stare industrijske rascjepke). Iako je pad odaziva birača bio umjeren u većini europskih zemalja, pad podrške glavnim strankama lijevog i desnog centra, u članstvu u političkim strankama i stranačkoj identifikaciji bili su dramatični (Dalton i Wattenberg 2000; Franklin 2004; van Biezen et al. Manje je vjerojatno da će mladi Europljani sudjelovati u izbornoj politici nego starije skupine i vjerojatnije je da će se uključiti u oblike sudjelovanja temeljene na problemu (Klingemann i Fuchs 1995; Norris 2002 i 2003): uključujući potpisivanje peticija, sudjelovanje u demonstracijama i internetski aktivizam (Europska komisija 2007).⁴ Današnje mlade ljude možemo okarakterizirati kao 'stand-by građane' (Amnå i Ekman 2014): građane koji su 'orijentirani na projekte i žele se baviti zajedničkim problemima konkretno i osobno, a ne apstraktno i ideološki' (Bang, 2005: 168), i 'pripremljeni su djelovati u pitanjima koja ih ljute (nisko plaćen rad koji se koristi u proizvodnji odjeće) ili za koje vide da utječu na pojedince u njihovim obiteljima (HIV/AIDS ili loše školovanje dostupni njihovoj braći i sestrama ili nesigurnim ulicama u njihovom susjedstvu)' (Torney-Purta 2009: 196)

Aktivno sudjelovanje europske mladeži općenito se smatra niskim (Tzankova et al., 2021.). Tzankova i sur. (2021) identificiraju četiri kategorije mladih koji su aktivni: angažirano povjerenje, angažirano nepovjerenje, neangažirano povjerenje i neangažirano nepovjerenje. Njihova dva angažirana profila obuhvatila su trećinu sudionika istraživanja, što ukazuje na velik broj mladih ljudi koji pokazuju povećanu građansku i političku svijest (Tzankova et al., 2021.). Tzankova i sur. (2021.) tvrdi da postoji političko nepovjerenje kod nekih mladih zajedno s željom za kritičkim nadzorom, što je oblik aktivnog sudjelovanja. Istovremeno, polovica njihovih

sudionika bila je povjerljiva, ali politički i društveno pasivna (Tzankova et al., 2021). Sličnu političku pasivnost koja se u velikoj mjeri objašnjava političkom apatijom primijetili su Dahl et al. (2018). Prema autorima, neke europske mladeži jednostavno ne smeta aktivno sudjelovati korištenjem kanala predstavničke demokracije. U isto vrijeme, drugi nisu bili uvjereni da je takvo sudjelovanje korisno (Dahl et al., 2018.). Iako su bili otuđeni, a ne apatični, činilo se da će vjerojatnije tražiti druge putove utjecaja (Dahl et al., 2018.), koji još uvijek odgovaraju definiciji europskog građanstva. S pravnog stajališta, biti europski građanin podrazumijeva posjedovanje državljanstva države članice EU-a i uživanje određenih prava EU-a. Na primjer, europski građani mogu živjeti, raditi, studirati i otići u mirovinu u bilo kojoj zemlji EU-a bez diskriminacije, široko poznate kao sloboda kretanja. Zaštitne mjere protiv diskriminacije štite od pristranosti na temelju nacionalnosti unutar EU-a, s naglaskom na jednako postupanje. Europski građani imaju pravo glasati i kandidirati se na izborima za Europski parlament, bez obzira na njihovo prebivalište unutar EU-a. Također mogu podnijeti peticiju Europskom parlamentu i pristupiti dokumentima EU-a koji promiču transparentnost i izravno rješavaju probleme. Europski građani mogu tražiti konzularnu zaštitu od bilo koje države članice EU-a u zemljama bez predstavnštva njihove matične zemlje. Stoga se europsko građanstvo može shvatiti kao proširenje nacionalnog građanstva (Allaste et al., 2022; Karolewski, 2023; Šerek & Jugert, 2018), koje jača širu viziju europske integracije i potiče zajedničku suradnju i identitet među europskim građanima. Na ovo stvaranje europskog identiteta, kao proširenje koncepta europskog građanstva, mogu utjecati brojni čimbenici, kao što su vidljivost i učinkovitost institucija EU (Verhaegen et al., 2017.), njihove politike (Borz et al., 2022.), kvalitetu vlade, razine korupcije, pa čak i život u blizini europske granice (Bauhr & Charron, 2023.).

Na apstraktnijoj razini, Šerek i Jugert (2018) raspravljaju o konceptu europskog građanstva unutar dvije međusobno povezane dimenzije: participativne i psihološke. Psihološko građanstvo uključuje različite percepcije i stavove, kao što su građanski identitet (Bauhr & Charron, 2023; Borz et al., 2022; Karolewski, 2023; Stangenberger & Formánková, 2023), osjećaj osnaženosti (Kirtzel & Lorenz, 2023), prava (Anders, 2023) i odgovornosti (Karolewski, 2023). Psihološko građanstvo utječe na pridržavanje javnih politika (Hetherington, 2005). Također oblikuje sklonost prema neinstitucionaliziranom političkom ponašanju (Kaase, 1999). Unutar tih utvrđenih granica psihološkog građanstva, može se pretpostaviti da je promicanje ove prve dimenzije građanstva među mladim Europljanima unutar ciljeva Strategije (Europska komisija, 2018.). Druga dimenzija

građanstva, participativna, čini se još usklađenijom sa Strategijom (Europska komisija, 2018.) od prve. Participativno građanstvo je dinamičan i angažiran oblik građanske uključenosti u kojem pojedinci aktivno doprinose i oblikuju različite aspekte svoje zajednice i društva, kao što je stvaranje prilika za zapošljavanje mladih (Vankov & Vankov, 2023.). Nadilazeći tradicionalne uloge građana kao glasača ili korisnika upravljanja, mladi Europljani mogu preuzeti aktivnu ulogu u aktivnostima zajednice (Europska komisija, 2017b), uključiti se u organizacije civilnog društva (Vankov & Vankov, 2023) i zagovarati poboljšanje politike (Vankov, 2015.; Vankov i sur., 2022.). Ovaj koncept naglašava važnost aktivnog uključivanja europskih građana u procese donošenja odluka, bilo na lokalnoj, nacionalnoj ili europskoj razini. Razvojna priroda participativnog građanstva odražava se u digitalnom dobu. U slučaju Strategije (Europska komisija, 2018.), internetske platforme koje podupiru EU i društveni mediji za izradu politika (Europska komisija, 2017.a) pridonose pružanju pristupačnim i širokim mogućnostima građanskog angažmana mladim Europljanima.

3. EU STRATEGIJA ZA MLADE I POLITIČKA PARTICIPACIJA MLADIH

U kontekstu rezultata izbora za Europski parlament 2024., mogu se navesti brojni prijedlozi za povećanje uključenosti mladih. Prije svega, ključno je nastaviti koristiti internetske kanale za bavljenje politikom. Mladi se mogu povezati s političarima i politikom u uključivim, interaktivnim okruženjima putem kampanja na društvenim mrežama, internetskih debata i digitalnih gradskih vijećnica. Nadalje, financiranje političkog obrazovanja i inicijativa za podizanje svijesti mladim glasačima može pružiti informacije i samopouzdanje koje im je potrebno za glasanje.

Od ključne je važnosti baviti se određenim izazovima koje mladi ljudi smatraju važnima. Određivanje prioriteta i učinkovito komuniciranje politika koje se odnose na digitalnu transformaciju, društvenu pravdu, mentalno zdravlje i klimatske promjene je imperativ. Kako bi se zajamčilo da se mišljenje mladih ljudi čuje i njihovi problemi shvate ozbiljno, političke stranke bi ih trebale aktivno uključiti u formuliranje javnih politika. Razvijanje kulture građanskog angažmana i aktivizma u mladoj dobi može se dugoročno isplatiti. Građanski odgoj treba uključiti u akademske programe u školama i na fakultetima, s fokusom na vrijednost političkog angažmana

i utjecaj glasova pojedinca na šire društvene posljedice. Organizacije mladih i projekti u zajednici mogu biti od velike pomoći u poticanju osjećaja građanske odgovornosti i promicanju političke uključenosti.

Tema uključivanja mladih u izbore za Europski parlament složena je i zahtijeva metodično i sveobuhvatno rješenje. Europska unija može promicati inkluzivniji i reprezentativniji demokratski proces razumijevanjem elemenata koji utječu na angažman mladih i postavljanjem specifičnih politika i inicijativa. Rezultati izbora 2019. pokazali su da su mladi spremni i sposobni aktivno sudjelovati u određivanju vlastite sudbine uz odgovarajuće taktike angažmana. Nadovezujući se na ovaj zamah, izbori 2024. nude priliku da se još više poveća uključenost mladih i jamče da se mišljenja mladih Europljana poštuju i čuju u političkoj sferi.

3.1. EU Youth Strategy 2019-2027

Sveobuhvatan politički okvir osmišljen za poboljšanje angažmana, osnaživanja i sudjelovanja mladih diljem Europske unije je Strategija EU za mlade 2019. – 2027. Ovaj je pristup u skladu sa širim ciljevima EU-a, koji uključuju promicanje uključivih zajednica, pomoć u razvoju mladih i osiguravanje da mladi mogu dati značajan doprinos gospodarstvu i političkom životu. Inkluzivnija, povezanija i osnaženija zajednica mladih diljem Europe glavni je cilj strategije, uz uvažavanje raznolikosti prilika i izazova s kojima se mladi ljudi suočavaju.

Oснаživanje, povezanost i angažman kamen su temeljac Strategije EU za mlade. Pojam "angažman" opisuje aktivno uključivanje mladih u društvene aktivnosti i političke procese. To podrazumijeva motiviranje mladih za sudjelovanje u donošenju odluka u svim sferama, od susjedskih udruga do Europskog parlamenta. Plan prepoznaje važnost glasova mladih u utjecanju na odluke koje utječu na živote mladih ljudi i budućnost Europe. Brojni programi, kao što su Europski tjedan mladih i EU Youth Dialogue, formirani su kako bi pomogli u tome. Ta mjesta mladima daju priliku da izravno razgovaraju sa zakonodavcima, izraze svoje brige i pomognu u oblikovanju politike (Europska komisija, 2018.).

Drugi stup, povezivanje, usmjeren je na pružanje prilika mladima da se međusobno angažiraju diljem Europe. Kako bismo pomogli mladima da uče iz različitih kultura, razmjenjuju iskustva i stvaraju osjećaj europskog identiteta, potrebno je poticati mobilnost, razmjenu i umrežavanje. U

tom smislu, programi za mlade kao što je Erasmus+ ključni su jer pružaju prilike za obrazovanje, osposobljavanje, volontiranje i zapošljavanje u inozemstvu. Ovi susreti ne samo da poboljšavaju individualni razvoj, već također promiču solidarnost i razumijevanje među mladim ljudima diljem Europe. Kako bi se osiguralo da se mladi ljudi mogu povezati i surađivati u svijetu koji postaje sve digitalniji, plan također potiče razvoj digitalnih vještina i pristup digitalnim alatima (Europska komisija, 2018.).

Treći stup, osnaživanje, usmjeren je na davanje resursa i instrumenata mladim ljudima koji su im potrebni za uspjeh. To uključuje pristup dobroj obuci i obrazovanju, pronalazak uglednog zaposlenja i poticanje poduzetništva. Plan nastoji promicati uključiva tržišta rada i pravedne uvjete rada kako bi se ublažile visoke stope nezaposlenosti i podzaposlenosti mladih u mnogim zemljama EU-a. U razumnom roku nakon završetka školovanja ili gubitka posla, inicijative za mlade poput Garancije za mlade jamče da će mladi ljudi dobiti visokokvalitetnu ponudu zaposlenja, daljnjeg obrazovanja, naukovanja ili pripravničkog staža (Europska komisija, 2018.). Pristup također potiče zapošljavanje mladih i neformalno obrazovanje, priznajući njihovu važnost u razvoju ključnih životnih vještina i kompetencija. Strategija EU za mlade 2019. – 2027. stavlja snažan naglasak na inkluziju, što je jedna od njezinih ključnih značajki. Svi mladi ljudi, uključujući one iz siromašnih i marginaliziranih sredina, trebaju biti obuhvaćeni planom. Priznaje da prepreke poput uskraćenosti, predrasuda i nedostatka mogućnosti mogu spriječiti mlade ljude da se potpuno uključe u društvo. Kako bi se osiguralo da nitko ne bude zakinut, poduzimaju se ciljani koraci za podršku ugroženom stanovništvu. Dodatno, politika naglašava važnost mentalnog zdravlja i dobrobiti, promičući poboljšane usluge mentalnog zdravlja i mreže podrške mladima (Europska komisija, 2018.).

Europska strategija za mlade i drugi programi i politike EU-a, poput ciljeva održivog razvoja (SDG) i europskog stupa socijalnih prava, snažno su povezani. Ova konvergencija jamči uvjerljivu strategiju za rješavanje različitih problema s kojima se mladi susreću. Na primjer, ciljevi SDG 4 (Kvalitetno obrazovanje) i SDG 8 (Dostojanstven rad i gospodarski rast) podržani su naglaskom strategije na dostojanstven rad i kvalitetno obrazovanje. Na sličan način, ciljevi održivog razvoja 10 (Smanjene razlike) i 16 (Mir, pravda i jake institucije) usklađeni su s fokusom na društvenu uključenost i smanjenje razlika (Europska komisija, 2018.).

Provedba strategije uključuje suradnju između različitih dionika, uključujući nacionalne vlade, regionalne i lokalne vlasti, organizacije mladih i same mlade. Ovaj pristup upravljanju na više

razina osigurava da strategija odgovara specifičnim potrebama i kontekstima različitih regija i zajednica. Redovito praćenje i evaluacija sastavni su dijelovi strategije koji omogućuju prilagodbe i poboljšanja na temelju povratnih informacija i promjenjivih okolnosti.

Iako je Strategija (Europska komisija, 2018.) dio šireg okvira politika EU-a usmjerenih na rješavanje izazova i prilika s kojima se suočavaju mladi Europljani, čini se da je to instrument koji je najviše usmjeren na njihovo participativno i psihološko europsko građanstvo. U svojoj srži, Strategija odražava predanost EU-a njegovanju uključivog okruženja, priznajući njihov status aktivnih doprinositelja društvenom razvoju. Na primjer, naglašava važnost kvalitetnog obrazovanja i osposobljavanja za mlade Europljane. Predviđene su mjere za poboljšanje pristupa obrazovanju, promicanje razvoja vještina i olakšavanje glatkih prijelaza iz obrazovanja u zaposlenje. Potpora poduzetništvu mladih ugrađena je kao još jedan način promicanja zapošljavanja. Primjeri inicijativa mogu uključivati programe koji promiču stažiranje i naukovanje koji potiču poduzetništvo mladih (Vankov et al., 2023.). Ostale mjere usmjerene su na promicanje kulturne razmjene, mobilnosti i međunarodnih iskustava za mlade ljude. Na takve se inicijative gleda kao na alate za širenje perspektiva, pružanje prilika za osobni i profesionalni razvoj i poboljšanje međukulturalnog razumijevanja. S druge strane, međukulturalno razumijevanje može pomoći u rješavanju društvenih nejednakosti i promicanju inkluzije fokusiranjem na marginalizirane mlade, poput onih s invaliditetom ili iz nepovoljnog položaja. Stvaranje okruženja u kojem svi mladi Europljani mogu aktivno sudjelovati u društvu EU-a podupire središnji cilj Strategije (Europska komisija, 2018.), a to je omogućavanje aktivnog europskog građanstva za mlade i njihovo sudjelovanje u demokratskim procesima. Stoga je, slično drugim analizama utjecaja politike EU-a (Borz et al., 2022.), najvažnije razumjeti koliko je Strategija (Europska komisija, 2018.) mogla biti uspješna u postizanju svojih ciljeva. Kao što je spomenuto, Europska komisija provodi javne konzultacije za procjenu uspješnosti Strategije. Prethodni rezultati online istraživanja iz takvih konzultacija (n=175) pokazali su da je 89% ispitanika upoznato sa Strategijom, a 59% je sudjelovalo u aktivnostima u sklopu nje (Europska komisija, 2017.a). Osim ispitivanja svijesti i sudjelovanja, internetska anketa nastojala je razumjeti šire razumijevanje Strategije od strane ispitanika, istražujući njihove percepcije o njezinom uskom učinku, širem utjecaju, dodanoj vrijednosti i prioritetnim područjima koja se bave potrebama mladih (Europska komisija, 2017.a).

Novi krug savjetovanja bio je otvoren između 26. travnja 2023. i 2. kolovoza 2023. i primio je 224 odgovora. Preliminarni rezultati pokazuju puno nižu svijest o Strategiji, 35%, te sudjelovanje u aktivnostima, 32% (Europska komisija, 2023). Ova značajna razlika između dvaju istraživanja nije tema rasprave u ovom radu. Međutim, pomaže nam uočiti dvije značajne praznine u evaluaciji Strategije: Nedostatak 1. Sve javne konzultacije provode se pod kišobranom EU-a, tj. čini se da nedostaje neovisno prikupljanje podataka i pregled rezultata. Nedostatak 2. Osim brojanja odgovora, nedostaju znanja o kanalima kroz koje Strategija određuje europsko građanstvo mladih. Koliko znamo, nijedna druga studija ne razmatra neovisne podatke za procjenu uspješnosti Strategije. Naša je studija također prva koja ispituje neke od mehanizama putem kojih Strategija (Europska komisija, 2018.) utječe na percepciju europskog građanstva među mladima i njihov opseg. Implementiran je pod čvrstim teoretskim okvirom.

3.2. Europski parlamentarni izbori: 2019. i 2024. godina

Europska komisija (2017a) smatra da je utjecaj Strategije potencijalno dvojak. Jedna dimenzija je znanje, npr. kada su mladi upoznati sa Strategijom. Kao rezultat toga, Strategija je dio njihovog okruženja. Prema SCT (Bandura, 1986), okolina predstavlja vanjske utjecaje na ponašanje ljudi. U kontekstu Strategije, ponašanje je kada mladi ljudi sudjeluju u aktivnostima EU, što je druga dimenzija utjecaja Strategije prema istraživanju Europske komisije (2017a). I okruženje i ponašanje utječu na osobnost. U skladu sa SCT (Bandura, 1986.) ključnim konceptom recipročnog determinizma, ili dvosmjernog utjecaja, dimenzija osobnosti modela obuhvaća temeljne konstrukte koji utječu na izvršenje željenog ponašanja i, potencijalno, kao produžetak, okolinu. Ova dimenzija može uključivati konstrukte kao što su: 1) samoučinkovitost, koja odražava uvjerenje pojedinca u njegovu sposobnost da postigne definirane ciljeve; 2) očekivanja ishoda, koja predstavljaju osobnu anticipaciju ishoda ako izvrše neko ponašanje; ili 3) samokontrola, koja ukazuje na sposobnost pojedinca da samostalno regulira svoje namjere i postupke. Na ove konstrukte utječu pojačanja, unutarinja i vanjska, koja mogu utjecati na vjerojatnost nastavka ponašanja. Takva pojačanja mogu se pokrenuti kroz okolinu, npr. Strategija i mogućnosti koje nudi. Koncept građanstva općenito, a posebno europsko građanstvo, kao samopoimanje može se smatrati manifestacijom osobnosti. SCT (Bandura, 1986.) tvrdi da se

osobnost razvija kroz društveno iskustvo i učenje promatranjem. U skladu s konceptom europskog građanstva Šereka i Jugerta (2018.) kao dvije međusobno povezane dimenzije, ovaj se argument dobro primjenjuje na trenutnu studiju. U domeni opservacijskog učenja, razvoj osobnosti europskog građanstva uključivao bi vjerovanje u vlastite sposobnosti da se uključi u aktivnosti povezane s time da budete europski građanin. Takva uključenost može biti široka i uključivati sudjelovanje u europskim izborima, razumijevanje politika EU-a, zagovaranje europskih ciljeva i uključivanje u prekograničnu suradnju. Za mlade ljude može biti mnogo uži i ograničen na one koji sudjeluju u aktivnostima EU-a povezanim sa Strategijom. Takva europska omladina koja sebe doživljava kao europske građane može vjerovati da ima vještine i znanje za učinkovito upravljanje ovim aktivnostima. Kada uče kroz promatranje u kontekstu europskog građanstva, mladi ljudi mogu započeti povećanjem svoje svijesti o Strategiji. Kao rezultat toga, bit će sposobniji uključiti se u programe EU-a, podržavati europske vrijednosti ili zagovarati europske integracije. Ovo promatranje Strategije može utjecati na njihovu samopoimanje vlastitih sposobnosti.

Izbori za Europski parlament 2019. i 2024. pružaju značajnu komparativnu studiju o odazivu mladih birača i čimbenicima koji utječu na ovu demografiju. Ovi izbori naglašavaju sve veći politički angažman među mladim Europljanima i učinak ciljanih inicijativa za povećanje njihova sudjelovanja.

Izbori za Europski parlament 2019. obilježili su značajan porast odaziva birača, preokrenuvši dugogodišnji trend pada sudjelovanja. Ukupni odaziv dosegao je 50,6%, što je povećanje od 8 postotnih bodova u odnosu na izbore 2014. (European Parliamentary Research Service [EPRS], 2023.). Ovo povećanje uvelike se pripisuje većem sudjelovanju mladih, pri čemu je odaziv među onima ispod 25 godina porastao za 14 postotnih bodova, a među onima u dobi od 25 do 39 godina za 12 postotnih bodova. Ovaj porast angažmana mladih potaknulo je nekoliko čimbenika, uključujući ciljane kampanje, isticanje pitanja relevantnih za mlade birače i povećanu političku svijest koju su omogućili društveni mediji.

Jedna od ključnih kampanja koja je utjecala na izbore 2019. bila je inicijativa Europskog parlamenta "Ovaj put glasam", koja je učinkovito mobilizirala mlade birače putem društvenih

medija i aktivnosti na terenu (Del Monte, 2023.). Korištenje platformi poput Snapchata i stvaranje zanimljivog sadržaja pomoglo je demistificirati proces glasovanja i učiniti ga pristupačnijim i prikladnijim za mlade ljude. Grassroots pristup kampanje, koji uključuje mlade volontere koji su izravno angažirali svoje vršnjake, pokazao se osobito učinkovitim u povećanju odaziva mladih. Osim kampanja, teme koje su bile u središtu izbora 2019. snažno su odjeknule među mladim biračima. Zabrinutost oko klimatskih promjena, digitalnih prava i socijalne pravde bila je istaknuta u političkom diskursu, motivirajući mlade ljude koji su smatrali da ta pitanja izravno utječu na njihovu budućnost. Porast pokreta koje vode mladi, kao što je petak za budućnost, istaknuo je politički angažman i aktivizam mladih Europljana, dodatno pridonoseći povećanom odazivu.

Izbori za Europski parlament 2024. nastavili su trend sve većeg sudjelovanja mladih, iako uz neke razlike u faktorima utjecaja. Ukupna izlaznost blago je porasla na 51,05% (EPRS, 2023.). Međutim, povećanje odaziva mladih bilo je još značajnije, potaknuto stalnom važnošću pitanja poput klimatskih promjena, kao i novom zabrinutošću u vezi s ekonomskom stabilnošću i digitalnom privatnošću u razdoblju nakon pandemije. Smanjenje dobi za pravo glasa u nekoliko država članica također je imalo ključnu ulogu u poticanju sudjelovanja mladih na izborima 2024. Zemlje poput Belgije, Njemačke, Malte i Austrije dopustile su građanima da glasaju sa 16 godina, a Grčka je dob za glasanje spustila na 17 (Del Monte, 2023.). Ova promjena politike imala je za cilj ranije uključivanje mladih u demokratski proces, njegovanje navike glasovanja i povećanje njihovog dugoročnog političkog angažmana. Istraživanje je pokazalo da rano glasovanje može dovesti do doživotnih navika glasanja, budući da je vjerojatnije da će mladi glasati dok još žive s roditeljima i pohađaju školu, gdje građansko obrazovanje može poduprijeti njihovo razumijevanje izbornog procesa (Del Monte, 2023.).

Digitalizacija izbornog procesa učinila je glasovanje dostupnijim mladima 2024. Mnoge države članice implementirale su sustave za glasovanje putem interneta ili poboljšale digitalnu infrastrukturu, olakšavajući lakšu registraciju birača i sudjelovanje. Ova modernizacija bila je posebno privlačna mlađoj generaciji koja je upoznata s digitalnim tehnologijama, kojoj je ugodnije navigirati internetskim platformama. Međutim, unatoč ovim pozitivnim trendovima, ostaju izazovi u održavanju i daljnjem povećanju sudjelovanja mladih. Politička apatija,

razočaranje tradicionalnim političkim strankama i socioekonomski čimbenici i dalje utječu na odaziv mladih na izbore. Godine 2024. uspon stranaka krajnje desnice i njihova učinkovita upotreba društvenih medija za mobiliziranje mladih birača postavili su nove izazove. Te su stranke često ciljale na mlade birače s porukama koje su odjekivale njihovim frustracijama i strahovima, poput zabrinutosti zbog imigracije i ekonomske nesigurnosti (Vinocur & Goury-Laffont, 2024.).

Izbori za Europski parlament 2019. i 2024. ilustriraju dinamičnu prirodu političkog angažmana mladih u EU-u. Ciljane kampanje, relevantna pitanja, promjene politike poput snižavanja dobi za glasanje i digitalizacija glasačkog procesa pridonijeli su povećanom odazivu mladih. Međutim, potrebni su stalni naponi kako bi se odgovorilo na izazove i održao ovaj pozitivan trend. Razumijevanje čimbenika koji utječu na sudjelovanje mladih ključno je za razvoj strategija za uključivanje mladih glasača i osiguravanje da se njihov glas čuje u demokratskom procesu.

4. ZAKLJUČAK

Ovaj rad je nastojao istražiti čimbenike koji utječu na sudjelovanje mladih na izborima za Europski parlament. Analiza je iznijela na vidjelo veliki broj čimbenika koji odražavaju dinamičnu prirodu političkog angažmana među mladima. Ključni elementi koji pridonose većem odazivu mladih glasača na izbore 2019. i 2024. uključuju učinkovite kampanje usmjerene na mlade, relevantnost pitanja koja odjekuju kod mladih i inovativne metode glasovanja koje su olakšale pristup glasačkim mjestima. Ciljane kampanje kao što je inicijativa Europskog parlamenta "Ovaj put glasam" odigrale su značajnu ulogu u mobiliziranju mladih birača iskorištavanjem društvenih medija i angažmana na lokalnom nivou. Ove su kampanje pomogle demistificirati proces glasovanja i učinile političko sudjelovanje pristupačnijim i prikladnijim za mlade ljude. Mlade aktivistice poput Grete Thunberg predvodile su kampanju za klimatske promjene, što je bilo ključno za poticanje sljedeće generacije glasača. Mlađa generacija bila je posebno pogođena ozbiljnošću ekoloških problema, a mnogi od njih demonstrirali su u velikom broju tražeći od zakonodavaca da nešto poduzmu. Mladi ljudi postaju politički angažiraniji kao rezultat njihovog povećanog aktivizma i svijesti o potrebi glasovanja za utjecaj na politiku zaštite okoliša EU-a. Društveni mediji također su postali učinkovit instrument političkog sudjelovanja. Društvene mreže poput Facebooka, Instagrama i Twittera naširoko su korištene za širenje informacija, mobilizaciju podrške i promicanje izlaznosti mladih na izbore. Mlađi gledatelji bili su privučeni živom i zadivljujućom političkom raspravom koja je nastala korištenjem hashtagova, viralnih videozapisa i podrške utjecajnih osoba. Digitalni format ovih oglasa smanjio je prepreke koje su u prošlosti obeshrabrivale mlade ljude da glasaju čineći političke informacije pristupačnijim i lakšim za povezivanje. Nadalje, kandidati i političke stranke počeli su cijeniti vrijednost glasova mladih te su na odgovarajući način prilagodili svoje kampanje.

Isticanje pitanja kao što su klimatske promjene, digitalna prava i socijalna pravda u političkom diskursu također je motiviralo mlade birače koji su ta pitanja vidjeli kao izravni utjecaj na njihovu budućnost. Pokreti koje vode mladi i povećana politička svijest dodatno su pridonijeli višim razinama angažmana. Štoviše, promjene politika poput snižavanja dobi za pravo glasa u nekoliko država članica i digitalizacija izbornog procesa učinile su glasovanje dostupnijim mladima. Ove

mjere ne samo da su ohrabrile birače koji prvi put glasaju, već su pomogle i uspostaviti doživotne biračke navike među mlađom generacijom.

Unatoč tim pozitivnim trendovima, izazovi kao što su politička apatija, razočaranje tradicionalnim političkim strankama i socioekonomske prepreke i dalje utječu na odaziv mladih birača. Rješavanje ovih izazova zahtijeva stalne napore kako bi se osiguralo da se mladi ljudi osjećaju zastupljenima i saslušanima u političkom procesu. Razumijevanje različitih čimbenika koji utječu na sudjelovanje mladih na izborima za Europski parlament presudno je za razvoj strategija za uključivanje mladih glasača i poticanje inkluzivnijeg demokratskog procesa. Stalna predanost i suradnja među dionicima bit će ključni za održavanje i daljnje povećanje angažmana mladih na budućim izborima.

SAŽETAK

Ovaj rad analizira utjecaj Strategije Europske unije za mlade na participativno i psihološko europsko građanstvo mladih, s naglaskom na obrazovanje, osposobljavanje, poduzetništvo, kulturnu razmjenu i mobilnost. Strategija promiče aktivno uključivanje mladih Europljana u društvo, ali javne konzultacije iz 2023. ukazuju na pad svijesti i sudjelovanja u aktivnostima povezanim s njom. Ispitane su praznine u evaluaciji Strategije, poput nedostatka neovisnih podataka i poznavanja mehanizama kroz koje ona utječe na građanstvo mladih. Također, rad istražuje politički angažman mladih tijekom izbora za Europski parlament 2019. i 2024. godine. Porast odaziva mladih birača, potaknut temama poput klimatskih promjena, digitalnih prava i ekonomskih pitanja, rezultat je ciljnih kampanja, digitalizacije izbornog procesa i snižavanja dobi za glasanje u nekoliko država članica. Unatoč ovim pozitivnim trendovima, izazovi poput političke apatije i socioekonomskih prepreka ostaju prisutni. Rad zaključuje da su razumijevanje čimbenika koji utječu na sudjelovanje mladih i kontinuirana prilagodba strategija ključni za održavanje političkog angažmana mladih u EU.

Ključne riječi: *Europska unija, Strategija za mlade, europsko građanstvo, politički angažman mladih, izbori za Europski parlament*

SUMMARY

This paper analyzes the impact of the European Union Youth Strategy on the participatory and psychological European citizenship of young people, with an emphasis on education, training, entrepreneurship, cultural exchange and mobility. The strategy promotes the active inclusion of young Europeans in society, but public consultations from 2023 indicate a decline in awareness and participation in activities related to it. Gaps in the evaluation of the Strategy were examined, such as the lack of independent data and knowledge of the mechanisms through which it affects the citizenship of young people. Also, the paper investigates the political engagement of young people during the elections for the European Parliament in 2019 and 2024. The increase in young voter turnout, driven by topics such as climate change, digital rights and economic issues, is the

result of targeted campaigns, the digitization of the electoral process and the lowering of the voting age in several member states. Despite these positive trends, challenges such as political apathy and socioeconomic barriers remain. The paper concludes that understanding the factors that influence youth participation and continuous adaptation of strategies are key to maintaining youth political engagement in the EU.

Keywords: *European Union, Youth Strategy, European citizenship, youth political engagement, European Parliament elections*

LITERATURA

- Del Monte, M. (2023). Youth participation in European elections. European Parliamentary Research Service. PE 754.634.
- European Parliamentary Research Service (EPRS). (2023). Youth participation in European elections. European Parliament.
- Vinocur, N., & Goury-Laffont, V. (2024). Europe's 'foreigners out!' generation: Why young people vote far right. POLITICO.
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. Oxford University Press.
- Bang, H. (2005). Among everyday makers and expert citizens. In J. Newman (Ed.), *Remaking governance: Peoples, politics and the public sphere* (pp. 159-179). Policy Press.
- Bang, H., & Esmark, A. (2009). Good governance in network society: Reconfiguring the political from politics to policy. *Administrative Theory & Praxis*, 31(1), 7-37. <https://doi.org/10.2753/ATP1084-1806310101>
- Bauman, Z. (2000). *Liquid modernity*. Polity Press.
- Beck, U. (1992). *Risk society: Towards a new modernity*. Sage Publications.
- Bennett, W. L. (1998). The uncivic culture: Communication, identity, and the rise of lifestyle politics. *Political Science and Politics*, 31(4), 740-761. <https://doi.org/10.2307/420694>
- Bennett, W. L. (2007). *Civic life online: Learning how digital media can engage youth*. MIT Press.
- Borz, G., Brandenburg, H., & Mendez, C. (2022). The impact of EU Cohesion Policy on European identity: A comparative analysis of EU regions. *European Union Politics*, 23(2), 259-281. <https://doi.org/10.1177/14651165221076444>
- Castells, M. (2012). *Networks of outrage and hope: Social movements in the Internet age*. Polity Press.
- Chadwick, A., & May, C. (2003). Interaction between states and citizens in the age of the Internet: e-Government in the United States, Britain, and the European Union. *Governance*, 16(2), 271-300. <https://doi.org/10.1111/1468-0491.00216>
- Dalton, R. J. (2009). *The good citizen: How a younger generation is reshaping American politics*. CQ Press.

- Dalton, R. J., & Wattenberg, M. P. (Eds.). (2000). *Parties without partisans: Political change in advanced industrial democracies*. Oxford University Press.
- Dahl, V., Amnå, E., Banaji, S., Landberg, M., Šerek, J., Ribeiro, N., & Zani, B. (2018). Apathy or alienation? Political passivity among youths across eight European Union countries. *European Journal of Developmental Psychology*, 15(3), 284-301. <https://doi.org/10.1080/17405629.2017.1404985>
- European Commission. (2007). *Youth in Europe*. <http://ec.europa.eu/youth/>
- European Commission. (2017a). Public online consultation on the evaluation of the EU Youth Strategy. https://ec.europa.eu/youth/public-consultation-eu-youth-strategy_en
- European Commission. (2017b). Taking the future into their own hands. Youth work and entrepreneurial learning. <https://op.europa.eu/s/oHsv>
- European Commission. (2018). *European Youth Strategy*. Official Journal C 456 of the European Union.
- European Commission. (2023). Factual summary of the public consultation on the EU Youth Strategy 2019-2027 – interim evaluation. https://europa.eu/youth/consultation-eu-youth-strategy-2019-2027_en
- Flanagan, C. A., Finlay, A., Gallay, L. S., & Kim, T. (2009). Political incorporation and the protracted transition to adulthood: The need for new institutional inventions. *Parliamentary Affairs*, 62(1), 54-70. <https://doi.org/10.1093/pa/gsn035>
- Franklin, M. N. (2004). *Voter turnout and the dynamics of electoral competition in established democracies since 1945*. Cambridge University Press.
- Furlong, A., & Cartmel, F. (2007). *Young people and social change: New perspectives* (2nd ed.). McGraw-Hill Education.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age*. Stanford University Press.
- Goul-Anderson, J., & Roßteutscher, S. (Eds.). (2007). *Small-scale democracy: The case of neighbourhood councils*. VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Hetherington, M. J. (2005). *Why trust matters: Declining political trust and the demise of American liberalism*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9780691188690>

- Inglehart, R., & Welzel, C. (2005). *Modernization, cultural change, and democracy: The human development sequence*. Cambridge University Press.
- Kaase, M. (1999). Interpersonal trust, political trust and non-institutionalised political participation in Western Europe. *West European Politics*, 22(3), 1-21. <https://doi.org/10.1080/01402389908425313>
- Karolewski, I. P. (2023). EU citizenship and the young people in the peripheral areas of East Central Europe: Three recommendations for research on citizenship. In A. Lorenz & L. H. Anders (Eds.), *EU citizenship beyond urban centres: Perceptions and practices of young people in East Central European peripheral areas* (pp. 237-250). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-29793-9_20
- Klingemann, H. D., & Fuchs, D. (1995). *Citizens and the state*. Oxford University Press.
- Mair, P. (2007). Political parties and party systems. In P. Graziano & M. Vink (Eds.), *Europeanization: New research agendas* (pp. 154-166). Palgrave Macmillan.
- Marsh, D., O'Toole, T., & Jones, S. (2007). *Young people and politics in the UK: Apathy or alienation?* Palgrave Macmillan.
- Norris, P. (1999). *Critical citizens: Global support for democratic governance*. Oxford University Press.
- Norris, P. (2002). *Democratic phoenix: Reinventing political activism*. Cambridge University Press.
- Norris, P. (2003). *Young people & political activism: From the politics of loyalties to the politics of choice?* Report for the Council of Europe Symposium: "Young people and democratic institutions: from disillusionment to participation," Strasbourg, France.
- Schmidt, V. A. (2004). The European Union: Democratic legitimacy in a regional state? *Journal of Common Market Studies*, 42(5), 975-997. <https://doi.org/10.1111/j.0021-9886.2004.00536.x>
- Spannring, R., Ogris, G., & Gaiser, W. (Eds.). (2008). *Youth and political participation in Europe: Results of the comparative study EUYOUNGPART*. VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Šerek, J., & Jugert, P. (2018). Young European citizens: An individual by context perspective on adolescent European citizenship. *European Journal of Developmental Psychology*, 15(3), 302-323. <https://doi.org/10.1080/17405629.2017.1366308>

- Torney-Purta, J. (2009). International psychological research that matters for policy and practice. *American Psychologist*, 64(8), 825-837. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.64.8.825>
- Tzankova, I., Prati, G., Eckstein, K., Noack, P., Amnå, E., Motti-Stefanidi, F., & Cicognani, E. (2021). Adolescents' patterns of citizenship orientations and correlated contextual variables: Results from a two-wave study in five European countries. *Youth & Society*, 53(8), 1311-1334. <https://doi.org/10.1177/0044118x20942256>
- Verhaegen, S., Hooghe, M., & Quintelier, E. (2017). The effect of political trust and trust in European citizens on European identity. *European Political Science Review*, 9(2), 161-181. <https://doi.org/10.1017/S1755773915000314>
- Van Biezen, I., Mair, P., & Poguntke, T. (2007). Going, going... gone? The decline of party membership in contemporary Europe. *European Journal of Political Research*, 51(1), 24-56. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2011.01995.x>